

Zeöld Zsombor:¹ Lengyelország új nemzeti biztonsági stratégiájáról

Vezetői összefoglaló

- A 2020-ban elfogadott új lengyel Nemzeti Biztonsági Stratégia (NBS) nagy mértékben épít elődjére: fő prioritásai nem változtak, azonban a kihívásokat komplexebben közelíti meg annál. A nemzetközi rendszer és az ország biztonságára a fő veszélyt jelentő szereplőként Oroszországot nevesíti.
- A stratégia szorosan követi az amerikai biztonságpolitikai gondolkodást (a nemzetközi rendszerre Moszkván kívül Peking is veszélyt jelent).
- A dokumentum fő célja az állam jogi, intézményi és társadalmi felkészítése egy komplex, a hibrid hadviselés elemeit is felhasználó támadóval szembeni védekezésre.
- A NATO- és EU-központú dokumentum a védelmi kiadásokat 2024-ig a GDP 2,5%-ára kívánja emelni. A fő fejlesztési területek:
 - A2/AD-kapacitások, nagy hatótávolságú, precíziós csapásmérő képességek, légvédelmi és harckocsi-elhárító képességek fejlesztése;
 - kibervédelmi erők felállítása és kapacitásépítés;
 - a lengyel haditengerészet fejlesztése a védelmi iparnak biztosítandó lehetőségek mellett;
 - a lengyel különleges erők megerősítése, a területvédelmi erők teljes felállítása;
 - a katonai mobilitási infrastruktúra fejlesztése.
- A két nemzetközi szervezet közül a NATO elsőbbsége a katonai biztonság kérdésköreiben továbbra is megkérdőjelezhetetlen.
- A nem katonai kihívások között az NBS az energiabiztonságot, a társadalom előregedését, a gazdasági növekedés fenntartását, a klímavédelmet és globális felmelegedést említi kiemelt helyen.

2020. május 12-én Andrzej Duda lengyel köztársasági elnök aláírta az ország új Nemzeti Biztonsági Stratégiáját (NBS). A dokumentum² felülvizsgálata indokolt és időszerű volt: elődjét³ 2014 novemberében, a Krim-félsziget orosz annexiója után fogadták el. A korábbi koncepciót a Polgári Platform (*Platforma Obywatelska – PO*) által delegált köztársasági elnök, Bronisław Komorowski jegyezte, azonban annak következetes végrehajtása a Jog és Igazságosság (*Prawo i Sprawiedliwość – PiS*) által támogatott, 2015-ben hivatalba került Andrzej Duda alatt sem volt veszélyben.

A stratégia elfogadásának körülményei

A lengyel alkotmány a kül- és biztonságpolitikai kérdésekben megosztja a felelősséget a kormány és a köztársasági elnöki hivatal között. Ebből a félelmei rendszerből két fő dolog következik: 1) az elnöki hivatalnak ugyan lehetősége nyílik a két területen önálló hangot megszólaltatni, azonban 2) a struktúra kizárólag akkor hatékony, ha a fő prioritások tekintetében egyetértés van a két intézmény között – különösen akkor, ha nem azonos politikai táborból kerül ki a kormány, illetve a közvetlenül választott köztársasági elnök. A biztonságpolitikai intézményrendszert tekintve az egyik központi szereplő az a Nemzetbiztonsági Iroda (*Biuro Bezpieczeństwa Narodowego – BBN*⁴), mely a köztársasági elnök munkáját hivatott segíteni, s amely – többek között – a nemzeti biztonsági stratégiák elkészítéséért is felelős.

A 2020-ban elkészített NBS aláírása érdekes belpolitikai időszakra esett Varsóban: a COVID-19 járvány miatt az idén májusra tervezett köztársasági elnökválasztás első fordulóját heteken át tartó politikai vita után végül 2020. június 28-ára halasztot-

¹ Zeöld Zsombor tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Karán, illetve a krakkói Jagelló Egyetemen végezte. 2019-2020-ban Washington D.C.-ben volt [Andrássy biztonságpolitikai ösztöndíjas](#), ahol az amerikai–közép-európai politikai-biztonságpolitikai kapcsolatokkal, kiemelten a Három Tenger Kezdeményezéssel foglalkozott.

² [National Security Strategy of the Republic of Poland 2020](#) [online], 2020. Forrás: [bbn.gov.pl](#) [2020. 05. 20.]

³ [National Security Strategy of the Republic of Poland 2014](#) [online], 2014. Forrás: [bbn.gov.pl](#) [2020. 05. 20.]

⁴ [Biuro Bezpieczeństwa Narodowego](#) [online], 2020. Forrás: [bbn.gov.pl](#) [2020. 05. 20.]

ták. Bár a belpolitikát illetően a viszony a lengyel kormányerők és az ellenzék között kiélezett, az ország biztonságpolitikájának sarokpontjait és biztonságpolitikai helyzetét még az elmúlt években is nagyon hasonlóan látta a két oldal. Lényegi különbség a meghatározó pártok között nincsen, a 2015-ben hivatalba lépett jobboldali lengyel kormány nagyban épített a 2014-es nemzeti biztonsági stratégiára, mi több: az újraválasztásért ringbe szálló Andrzej Duda legnagyobb ellenfelének tekinthető Rafał Trzaskowski jelenlegi varsói főpolgármester megígérte, hogy a biztonságpolitikát nem kívánja bevonni az aktuálpolitikai diskurzusba.⁵

Súlypontok: védelem, regionális együttműködés és gazdaságfejlesztés

A 2020-as stratégia terjedelmében rövidebb elődjénél, struktúrája azonban nagy vonalakban megegyezik azzal. A mostani dokumentum, mely már a COVID-19-re is kitér, négy fő pillért (Az állam és annak polgárai biztonsága; Lengyelország a nemzetközi rendszerben; Identitás és nemzeti örökség; Társadalmi és gazdasági fejlődés, környezetvédelem) azonosít. Ez a négy terület tükröződik a stratégia által meghatározott értékekben: az állam és polgárai védelmében kiemelten fontos a területi integritás és szuverenitás, a nemzetközi jog tiszteletben tartása, a nemzeti identitás erősítése, illetve a kiegyensúlyozott gazdasági és társadalmi fejlődés biztosítása.

A dokumentum alapján Lengyelország a biztonságpolitikáját NATO- és EU-tagságára alapozza, fő kihívásként egy egyre bonyolódó, kiszámíthatatlan nemzetközi környezetet megemlítve, mely a nemzetközi jog betartásának hiányából, illetve a nemzetközi kötelezettségvállalások megszegéséből ered. Varsó számára a fő fenyegetést az „Oroszországi Föderáció hatásainak neo-imperialista”, a katonai erő alkalmazását is magában foglaló politikája jelenti. A területmegtagadó/hozzáférést gátló (*Anti-Access/Area Denial – A2/AD*) orosz rendszerek balti-tengeri (kalinyingrádi) jelenléte, illetve a nagyszabású hadgyakorlatok említése mellett Varsó számára aggodalomra ad okot, hogy az orosz lépések hibrid tevékenységet is magukban foglalnak.

A katonai biztonság kapcsán a stratégia egyértelműen fogalmaz: a hibrid hadviselés jövőbeni fontossága és a taktikai nukleáris fegyverek bevetésének növekvő esélye mellett⁶ a lengyel hadsereg személyi állományának megerősítése szükséges, a területvédelmi erők felállításának folytatásával együtt – a cél a lengyel védelmi kiadásoknak a nemzeti össztermék 2,5%-ára történő emelése 2024-ig. A fő fejlesztési területek:

- A2/AD-kapacitások, nagy hatótávolságú, precíziós csapásmérő képességek, légvédelmi és harckocsi-elhárító képességek fejlesztése;
- Kibervédelmi erők felállítása és kapacitásépítés;
- A lengyel haditengerészet fejlesztése, a védelmi iparnak biztosítandó lehetőségek mellett;
- A lengyel különleges erők megerősítése, a területvédelmi erők (*Wojsk Obrony Terytorialnej – WOT*) teljes felállítása;
- Mobilitási infrastruktúra fejlesztése.

A lengyel stratégia azzal számol, hogy az orosz fél továbbra is folytatni fogja a jelenlegi, nemzetközi jogon alapuló nemzetközi rendszer aláadását annak érdekében, hogy visszaépítse erejét és befolyási zónáját. Ennek ellensúlyozására Varsó a transzatlanti kapcsolatok (a NATO és az EU) fontosságát emeli ki, azonban elismeri azt is, hogy a nyugati szövetségi rendszer nem mentes a belső feszültségektől és a külső nyomástól – utóbbiak közül a déli migrációs nyomást, illetve az orosz és kínai tevékenységet nevesítve.

A lengyel fél a NATO és az EU által meghatározott szövetségi rendszerhez bi- és multilaterális alapon is hozzá kíván járulni. A kétoldalú kapcsolatok között kiemelt szerepet szán az Amerikai Egyesült Államoknak (biztonság- és védelempolitika, energetika, kereskedelem, K+F és befektetések vonatkozásában is), a multilaterális területen az ország biztonsága szempontjából fontos regionális intézmények között a lengyel fél a Bukaresti Kilenceket (B9), a Visegrádi Négyeket, a Weimari Háromszöget, illetve a Három Tenger Kezdeményezést említi kiemelt helyen. A lengyel cél a politikai, katonai és védelmi ipari együttműködés megerősítése, s ebben

⁵ Trzaskowski: *Wojska Obrony Terytorialnej zostaną utrzymane* [online], 2020. Forrás: rp.pl [2020. 06. 26.]

⁶ Ennek Lengyelországgal szembeni, elméleti lehetősége 2014-ben a lengyel sajtóban is felmerült. Lásd: [SYMULACJA] *Sprawdź czy przeżył – Rosja zrzuca bombę atomową na Warszawę* [online], 2014. 09. 01. Forrás: whatnext.pl [2020. 05. 20.]

kap szerepet az EU Közös Kül- és Biztonságpolitikája, a Keleti Partnerség (ezen belül Ukrajna, Georgia és Moldova, mint kiemelt partner), a PESCO és az Európai Védelmi Alap. A digitális forradalom miatt a stratégia a kiber- és információs tér fontosságát is hangsúlyozza a kritikus infrastruktúra védelmének megerősítése mellett.

Lengyelország számára a következő időszakban is kulcsfontosságú marad az energiabiztonság, azonban az NBS összetetten kezeli a kérdéskört, kitérve a már meglévő infrastruktúra állapotára, az energiahordozók tárolásának kérdésére, illetve a versenyképesség fenntarthatósága és/vagy a klímaváltozás elleni fellépés kérdéskörére is. A legnagyobb kihívást az időjárási anomáliák (elhúzódozó aszályok), a károsanyag-kibocsátás, a szmog (Lengyelország egyes területein a szénbányászat és -felhasználás miatt a levegőtisztaság egyes napokon sajtóhírek alapján⁷ rosszabb volt az azonos időszakban Delhiben mértnél), illetve a jó vízminőség biztosítása jelenti.

Az NBS az értékek között kiegyensúlyozott gazdasági és társadalmi fejlődésről is szót ejt. A társadalmi kérdések között a pénzügyi stabilitás mellett a stratégia kiemelten foglalkozik a népességfogyással s ezzel összefüggésben az egészségügyi rendszer komplex fejlesztési igényeivel (civilizációs betegségek kezelése, társadalmi különbségek csökkentése, az egészségügyi személyzet növekvő kivándorlása az országból, az egészségügyi szolgáltatások iránt élénkülő kereslet, gyógyszerrezisztens baktériumok és vírusok elleni fellépés és ezek társadalmi hatása stb.).

A kihívások mellett a stratégia több fejezetében is említi azokat a lehetőségeket, melyeket a lengyel vállalkozások ki tudnak használni. A járványok elleni védekezés kapcsán merül fel a dokumentumban egy központi tartalék létrehozása, illetve az egészségügyi ipari termelés állami támogatásának célja. A nemzeti ipar propagált fejlesztése a védekezési kapacitás kiépítésében (kriptográfia, eszközök és modulok) összhangban van a „Morawiecki-tervként” ismertté vált, 2017-ben megszületett komplex gazdaságpolitikai tervcsomaggal,⁸ mely többek között újraparositást, az innovatív vállalkozások fejlesztését, illetve expanzív külföldi terjeszkedést tűz ki célul. Az NBS szerint a lengyel ipar számára a technológiai fejlesztések (nagy hatótávolságú precíziós fegyverrendszerek, autonóm és pilótánélküli rendszerek, 5G és telekommunikációs fejlesztések) a veszélyek mellett lehetőséget is biztosíthatnak a nanotechnológiában, gépi tanulásban, új technológiák adaptálásában, illetve a globális márkaépítésben.

Mindezekon kívül a dokumentum szükségesnek tartja a nemzetbiztonsági intézményrendszer megerősítését egyes funkciók integrálásával, amihez mind a jogi, mind a szervezeti háttér meg kell teremteni.

A stratégia értékelése

A 2020-as lengyel nemzeti biztonsági stratégia elemzésekor és értékelésekor három fő szempontot érdemes figyelembe venni, vezérfonalként használni:

- Ugyan a stratégia helyenként nagyszámú intézkedési célt jelöl ki a négy pillér és azok alterületei számára, azonban ezek nagy részét a hibrid háború, illetve (a hibriddel kimondatlanul is összefüggésben) az Oroszország elleni fellépés köti össze.
- A meghatározott területek és az azokon belül megfogalmazott intézkedések egy része a megelőző stratégiában megfogalmazottakat viszi tovább.
- A stratégia épít az elmúlt években már elkezdett egyes kormányzati programokra, s azokat egy (értelmezési) keretbe próbálja rendezni.

A stratégia fő célja az állam jogi, intézményi és társadalmi felkészítése egy komplex, a hibrid hadviselés elemeit is felhasználó támadóval szembeni védekezésre – ebben a keretben értelmezhető a nemzeti identitásra való hivatkozás is. A jogi háttér megerősítése egy, a lengyel kormány alá rendelt új koordinációs intézmény létrehozásával is jár, mely a Kormányzati Válságkezelő Központtal és a Kormányzati Biztonsági Központtal is

⁷ Nowa stacja pomiarowa pokazuje dramat polskiego miasteczka. Dziś o wiele gorzej niż w Indiach [online], 2019. 02. 17. Forrás: smoglab.pl [2020. 06. 26.]

⁸ Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju [online], 2020. Forrás: gov.pl [2020. 05. 20.]

összekapcsolja az új szervet. A tervezett jogi változtatásokat új jogszabályokkal, illetve jogszabály-módosításokkal kívánják megalapozni (Nemzetbiztonsági törvény, illetve Polgári védelmi törvény), amit kiegészít az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságának megerősítése.

A jogi háttér vonatkozásában azonban politikai problémák merülhetnek fel. A lengyel igazságszolgáltatási rendszer átalakítását régóta kísérik nemzetközi kritikák, ezen kívül a lengyel titkosszolgálati szervek munkáját jelen pillanatban koordináló Mariusz Kamiński belügyminisztert korábban jogerősen börtönbüntetésre ítélték hivatali visszaélés miatt, melyet a Központi Korrupcióellenes Ügynökség (*Centralne Biuro Antykorupcyjne* – CBA) vezetőjeként követett el. (Kamińskinek Duda elnökként kegyelmet adott.) A létrehozandó új szerv az érintett minisztériumi tárcák (bel-, had-, külügyminisztérium mellett például a klímaminisztérium) munkájának összehangolásával foglalkozhat. Ennél egy fokkal érdekesebb a kétkamarás lengyel parlament házelnökeinek jövőbeli bevonása a nemzetbiztonság kezelésébe, azonban erre magyarázatot adhat az adekvát és gyors törvényhozás feltételeinek megteremtése – bár az ő (résztevői, tanácsadói, döntési) jogköreikről a stratégia nem mond semmit.

A hibrid hadviselés elleni hatékony védekezést Varsó úgy látja biztosítottak, hogy az államigazgatás legalsó szintjéig minden (ön)kormányzati szervet bekapcsol a védekezésbe, illetve kiterjeszti a résztvevő szervek körét az oktatási intézményekre, nem kormányzati szervezetekre (NGO-kra) és gazdasági szervezetekre is. A cél egyértelmű: az aktualizált jogi háttér megteremtése mellett oktatással, információ-átadással elejét venni a társadalom szétzilálását célzó (hibrid, dezinformációs, megfélemlítő) intézkedéseknek. A gyanú árnyéka ebben a vonatkozásban nem először vetül Moszkvára: a lengyel szélsőjobbon belül létezik egy oroszbarát szólamokat is megszólaltató kör,⁹ s ezen kívül lengyel titkosszolgálatok¹⁰ és kutatóintézetek¹¹ is többször figyelmeztettek az orosz dezinformáció veszélyeire.

Az a lengyel cél, hogy a különböző titkosszolgálatokat és azok előrejelző, illetve megelőző kapacitását megerősítsék, több szempontból is indokolt. Társadalompszichológiai tekintetbe a kérdésre: ugyan lengyelországi terrorcselekmény nem történt az elmúlt években, de az európai terrortámadásoknak voltak lengyel származású áldozatai (az egyik legutolsó ilyen példa Łukasz Urban lengyel kamionsofőr, akinek járművét 2016-ban Berlinben¹² a karácsonyi vásárban használták, miután őt magát megölték). A lengyel titkosszolgálatok az elmúlt években többször tartóztattak le olyan lengyel állampolgárokat is, akik a vád szerint külföldi államnak (Oroszországnak és Kínának) kémkedtek¹³ – volt köztük lengyel minisztériumi alkalmazott, vállalati képviselő, illetve oroszbarát lengyel párt vezetője is.

A katonai biztonság erősítésével kapcsolatban a stratégia nagyon szerényen semmit nem beszél arról, hogy az elmúlt években kb. 2–2,1%-nál stagnáló¹⁴ védelmi kiadásokhoz adandó pluszforrás hogyan oszlik meg bér, kiképzés és beszerzések között. A dokumentum által említett célterületeken a stratégia a következőket veszi alapul:

- A lengyel haditengerészetet az elmúlt évtized gazdasági válsága mélyen érintette, az új eszközök hadrendbe állítása (a költségek emelkedése következtében) csúszott. A lengyel védelmi ipar (PZL Mielec)

⁹ Magdalena NALECZ: [Kontrowersyjna kandydatka Konfederacji Lilija Moshechkova. Prześwietlono jej życiorys.](#) [online], 2019. 04. 29. Forrás: wiadomosci.pl [2020. 05. 20.]

¹⁰ [Polska na celowniku dezinformacji](#) [online], 2020. Forrás: gov.pl [2020. 05. 20.]

¹¹ Kazimierz WÓYCICKI – Marta KOWALSKA – Adam LELONEK: [Rosyjska wojna dezinformacyjna przeciwko Polsce](#) [online], 2017. Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego, Varsó [2020. 05. 20.]

¹² Rachael PELLIS: [Hundreds attend funeral of Polish lorry driver killed in Berlin attack](#) [online], 2016. 12. 30. Forrás: independent.co.uk [2020. 05. 20.]

¹³ Stanisław ZARYN: [Zatrzymanie Piotra Ś., czyli analitycy, eksperci i obca agentura](#) [online], 2019. 11. 13. Forrás: gazetaprawna.pl [2020. 05. 20.]

¹⁴ Rafał LESIECKI: [Polski budżet obronny według NATO – 2,05 proc. PKB w 2018 r. i 1,89 proc. PKB w 2017 r. \[ANALIZA\]](#) [online], 2019. 03. 15. Forrás: defence24.pl [2020. 05. 20.] és Tomasz DMITRUK: [Wydatki obronne Polski w latach 2000-2019](#) [online], 2019. Forrás: magnum-x.pl [2020. 05. 20.]

nemcsak a belügyminisztériumnak,¹⁵ hanem a védelmi tárca¹⁶ is biztosított Sikorsky S-70i helikoptereket (a hadrendbe állítást 2019 végével megszabva). A védelmi iparral és a hazai ipar támogatásával kapcsolható össze az a 2016-os ügy, amikor Varsó a korábban kiírt helikopter-beszerzési tenderen győztesnek nyilvánított francia H225M Caracal típusra¹⁷ végül nem kötött szerződést¹⁸ (a beszerzés célja a különleges műveleti erők és a haditengerészet kapacitásnövelése volt).

- A vajdasági szinten felállítandó, esetlegesen szabotázműveletekre is kiképzendő területvédelmi erők (WOT) először a kelet-lengyelországi¹⁹ vajdaságokban álltak fel (kimondatlanul is a „zöld emberkék” lengyelországi esetleges megjelenésére felkészülve). A WOT jogi és operatív integrálása a hadsereg és a belbiztonsági erők mellé a közeljövő egyik fontos kérdése lesz – előzmények már itt is vannak, az erőket legutoljára a COVID-19 járvány során bevezetett teljes közúti határzár létrehozásakor alkalmazták.
- A mobilitási infrastruktúra fejlesztése nem védelmi minisztériumi kiadás, hanem infrastrukturális. A stratégia építeni akar a Három Tenger Kezdeményezés²⁰ keretében korábban megfogalmazott lengyel célokra – ezen a területen szintén rögzítették az új központi lengyel reptér²¹ megépítésének szándékát és a TEN-T európai közlekedési hálózat (ezen belül a Via Carpatia közúti folyosó) fejlesztését. Az ország eddig is kihasználta, hogy rendelkezik tengerparttal, mi több: ez volt az egyik fő oka a PO kormányzasi időszak alatt elkezdett, majd a PiS által folytatott energiafüggetlenséget elérni kívánó lépéseknek.²²

A stratégia energiabiztonsági fejezete az orosz függőségtől való félelem által vezérelt földgáz- és kőolajköz-pontú lengyel energiabiztonsági megközelítést meglepő módon kiegészíti a tárolás kérdésének²³ megemlékezésével – ez relatív újdonság, viszont tükrözi az amerikai gondolkodást és a már megvalósítás alatt álló terveket.²⁴

Bár vannak előzményei szakpolitikai szinten, szintén újdonságként hathat az eddig háttérbe szorított villamosenergia kérdése, különösen egy ilyen magas szintű dokumentumban. Az ágazatot belső és (a stratégiában explicit módon nem említett) külső problémák is érintik: az országos villamoshálózat (beleértve a transzformátorállomásokat is) elavult,²⁵ s a rendszer amortizációját a német *Energiewende* is felgyorsította²⁶ a többletáramnak a lengyel vezetékrendszerre való „ráengedésével”.²⁷ Az energetikai hálózat karbantartása és fejlesztése így összefüggésben van a klímapolitikával, illetve a megújuló energiaforrások aránynövelésének előfeltétele.

Lengyelországban a 2019. évi országgyűlési választások óta óvatos irányváltás történt a klímapolitikában, melyet a politikai kommunikációs szempontból (is) egy önálló klímaminisztérium felállítása övezett. A bányászati iparra mindmáig támaszkodó ország a kérdést munkaerőpiaci szempontból is megközelíti (ezért említi a stratégia a szmog elleni fellépést). A klímavédelmet több, egymás metszéspontjában lévő elem határozza meg

¹⁵ Brudziński: *Policja kupi trzeci śmigłowiec Black Hawk* [online], 2018. 11. 13. Forrás: gazetaprawna.pl [2020. 05. 21.]

¹⁶ Rafał LESIECKI: *Cztery Black Hawki do końca 2019 r. Kontrakt za 683 mln zł podpisany* [online], 2019. 01. 25. Forrás: defence24.pl [2020. 05. 21.]

¹⁷ Juliusz SABAK: *Rok po rezygnacji z Caracali. Kiedy nowe śmigłowce dla wojska? [OPINIA]* [online], 2017. 10. 04. Forrás: defence24.pl [2020. 05. 21.]

¹⁸ Caracale odlatują. *Rząd zrezygnuje z kontraktu na francuskie śmigłowce?* [online], 2016. 08. 05. Forrás: forsal.pl [2020. 05. 21.]

¹⁹ Plan budowy WOT [online], 2020. Forrás: gov.pl [2020. 05. 21.]

²⁰ ZEÖLD Zsombor: *A New Marshall Plan for Central Europe?* [online], 2019. 11. 27. Forrás: cepa.org [2020. 05. 21.]

²¹ Chelsea MICHTA: *Poland's Role in Securing NATO's Eastern Flank* [online], 2019. 09. 23. Forrás: cepa.org [2020. 05. 21.]

²² ZEÖLD Zsombor: *Race Against Time* [online], 2020. 01. 16. Forrás: cepa.org [2020. 05. 21.]

²³ Ez a cél megegyezik a kurrens amerikai energiabiztonsági policy-gondolkodással.

²⁴ Az amerikai Energetikai Minisztérium 2018-ban indította el a *Partnership for Transatlantic Energy Cooperation* (P-TEC) nevű programját, melynek 2019-es második, vilniusi csúcstalálkozóján a tárolási kapacitást kiemelt témaként említették.

²⁵ *Poland's Power Sector: At the crossroad of taking vital decisions* [online], 2019. 08. 21. Forrás: globaltransmission.info [2020. 05. 21.]

²⁶ HÁRFÁS Zsolt: *A német energiaforradalom minden téren megbukott* [online], 2018. 02. 17. Forrás: demokrata.hu [2020. 05. 21.]

²⁷ A fizika törvényei itt is megkerülhetetlenek: ha a pillanatnyi fogyasztást meghaladó többletáram a rendszerben marad, a „felesleges” mennyiség a rendszer elemeit károsítja, illetve rendszerszintű áramkimaradásokat is okozhat. A megújuló energiatermelés egyik legnagyobb problémája, hogy a rendszerbe betáplálendő áram mennyiségét folyamatosan alakítani kell a rendszerbe kapcsolt fogyasztók áramfelvétele alapján.

Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

NÉZŐPONTOK 2020/5.

(például bányászat vagy levegőminőség, foglalkoztatás, népegészségügy, elektromobilizáció vagy autógyárak és foglalkoztatás) – a stratégiában kijelölt lengyel irányvonal fontos, de egyelőre nem több kísérletezésnél a finomhangolásra. A több mint 9,2 millió hektár²⁸ kitevő erdők megóvása a környezetvédelmi szempontok mellett harcászati jelentőséggel is bírhat (szabotázsakciók, rajtaütések stb. ilyen terepen egyszerűbben végrehajthatók).

Az Oroszország által jelentett veszély megjelenik a lengyel NBS kiberbiztonsággal foglalkozó részeiben is. A stratégia a kapacitás-építésen kívül az oktatásra és képzésre (beleértve az állami alkalmazottak/tisztségviselőket) is hangsúlyt fektet, kiemelve azokat a lehetőségeket is, melyeket lengyel egyetemi kutatóintézetek és vállalatok a kibervédelem fejlesztésében megragadhatnak. Szorosan ehhez a területhez kapcsolódik az információs hadviselésről szóló rövid rész, melyben a megelőzés és a saját narratíva építése játssza a főszerepet. Mind ezen irányvonalak megegyeznek a nemzetközi gyakorlattal, itt a stratégia újdonsága a témák megemlítésén kívül azok egy egységes rendszerbe való helyezésében merül ki.

Már a kibervédelmi erők felállításának deklarálásakor felmerülhet az a gyanú, hogy a lengyel stratégia az amerikai biztonsági lépéseket akarja lemásolni, s ez még tovább erősödik akkor, amikor a dokumentum rátér a Szövetséges Erők Európai Főparancsnoka (SACEUR) döntéshozatali sebességének növelésére. A lengyel célok a NATO vonatkozásában sem újak: a NATO partnerségi program fontosságáról, a keleti szárny fontosságáról és megerősítéséről, a NATO-s felajánlások prioritásáról²⁹ és szinergiák kereséséről NATO–EU viszonylatban³⁰ korábban is volt szó, s egyes múltbeli lengyel lépések (így az Andrzej Duda és Donald Trump 2019-es washingtoni találkozója alatt felmerült „Fort Trump”³¹ ötlet) már korábban is előrevetítették a befogadó nemzeti támogatás (*Host Nation Support*) emelésének prioritását. A Balti-tenger jelentőségének hangsúlyozása miatt a NATO finn és svéd kapcsolatainak a stratégiában említett erősítése indokolt – 2016-ban mind Helsinkiben, mind Stockholmban felmerült az Åland-szigetek remilitarizálása, mely mögött a szigetek orosz deszantosok általi elfoglalásának, majd légvédelmi ütegek telepítésének forgatókönyvétől való félelem húzódott meg. A lépést ugyan egyes orosz források³² erősen paranoidnak állították be, azonban az A2/AD-képességeit fejleszteni kívánó Lengyelország számára tapasztalat-átadásra adhat lehetőséget.

Az új lengyel NBS két olyan területet nevesít, mely akár heves belpolitikai diskurzusok tárgya is lehet. Az első a lengyel diaszpóra és annak bevonásának kérdésköre. A lengyel politika ugyanis két, egymástól elválasztott fogalmat különböztet meg a határon túli lengyelségre: a *Polonia*-t az emigrált lengyelekre és leszármazottjaikra, a *Polacy za granicą*-t azokra a lengyelekre, akik a határok módosításai vagy kitelepítések miatt kerültek a mai Lengyelországon kívülre (ez utóbbi a volt Szovjetunió területén élők foglalta magában) – a diaszpóra azonban csak a Polonia szinonimája. A mostani stratégiában megfogalmazott célt, miszerint a diaszpórát a lengyel érdekek előmozdítására kell felhasználni, a 2015-ben bekövetkezett kormányváltásig a PO is követte (akkor ebbe beleértve a politikai célú felhasználást is), háttérbe szorítva a másik csoportot (*Polacy za granicą*). A mostani stratégia semmit nem mond a határon túli lengyelséget kezelő, a PiS alatt kiterjesztett intézményrendszeréről, a promóció mikéntjéről. Ugyanúgy kérdéses, hogy az a pozitív imázsépítés, amit a stratégia előírányoz (s mely kimondatlanul is épít a lengyel játékpiacra kívül például a lengyel film és irodalom elmúlt évekbeli sikereire³³), hogyan fogja érinteni, esetlegesen átalakítani a lengyel *soft power* egyik legfontosabb intézményét, az állam nemzetközi fejlesztéspolitikai programját (*Polska Pomoc*).

²⁸ [Polskie lasy](#) [online], 2020. Forrás: [lasy.gov.pl](#) [2020. 05. 22.]

²⁹ „Engage pragmatically in the development of the European Union’s Common Security and Defence Policy.” Lásd: [National Security Strategy of the Republic of Poland 2020](#), 24.

³⁰ Például a PESCO-val kapcsolatban Varsó eddig is csak akkor támogatta a kezdeményezéseket, ha azok nem jártak a NATO-val párhuzamos struktúrák kiépítésével.

³¹ Alan COWELL: [Fort Trump? Poland Makes a Play for a U.S. Military Base](#) [online], 2018. 09. 19. Forrás: [nytimes.com](#) [2020. 05. 22.]

³² [Finland Considers Re-Arming Åland After 160 Years of Peace](#) [online], 2016. 01. 17. Forrás: [sputniknews.com](#) [2020. 05. 22.]

³³ „Witcher 3” elektronikus játék (2015); „Ida” – Oscar-díj (2015), „Hidegháború” – Oscar-jelölés (2018), „Boże Ciało” – Oscar-jelölés (2019), Olga Tokarczuk – irodalmi Nobel-díj (2019)

Bár indokolt, politikailag szintén ellentmondásos lehet a társadalmpolitikai intézkedések által előre jelzett irány. A stratégiát szó szerint olvasva elképzelhető a nyugdíjkorhatár további emelése (ennek kapcsán 2011-ben nagy volt a társadalmi felháborodás). A dokumentum az egészségmegőrzés teljes spektrumában gondolkodik (mind megelőzés, sportolási lehetőségek propagálása stb., mind az orvosi ellátás színvonalának megtartása, új lehetőségek – telemedicina – biztosítása), megemlítve, hogy az egészségügyi személyzet elvándorlásának megakadályozása az egyik legfontosabb cél. A 2015-ben hatalomra került PiS az öregedő népesség és az alacsony gyermekvállalási hajlandóság problémáját a gyermekek utáni támogatások növelésével próbálta megoldani (500+ program, mely gyermekenként 500 zloty-t, körülbelül 35000 forintot jelentett a családoknak). Ugyan a program politikailag sikeres volt, már annak bevezetésekor felmerült, hogy a munkaerőpiacról emiatt esetlegesen kilépő női munkavállalókat, illetve az általános munkaerőhiányt honnan pótolja az ország. A 2014-es krími konfliktus után és a migrációs válság kellős közepén ezért is nyúlt a lengyel kormány az ukrán munkavállalók befogadásának kommunikációs stratégiájához. Ez kapcsolódik a stratégiában a mindösszesen négy sorból álló migrációs alfejezethez: a témát a lengyel stratégia nemcsak a biztonságpolitika, hanem a munkaerőpiac oldaláról is kezelni akarja. Arról azonban, hogy ez hogyan érinti a lengyel–ukrán viszonyt, a dokumentum hallgat.

Összegzés és a stratégia utóélete

A 2020-as lengyel nemzeti biztonsági stratégia sokat akar. A fejlesztés alapjai részben megvannak, az irányok csak részben újak. Kérdésként merülhet fel, hogy egy szerényebb képességekkel és lehetőségekkel rendelkező regionális középhatalom milyen mértékben lesz sikeres akkor, amikor az Egyesült Államok stratégiai gondolkodását kívánja saját magára szabni, de ez ugyanúgy a jövő kérdése, mint az, hogy egyfelől a lengyel ágazati stratégiák (kiemelten: egy külügyi-, egy kiber- és egy külgazdasági stratégia) mikor és milyen tartalommal készülnek el, másfelől az, hogy Lengyelország térségbeli partnerei mennyiben és milyen területen osztják a lengyel megközelítést?

A 2020. június 24-én Washingtonban lezajlott Donald Trump – Andrzej Duda találkozó³⁴ egyes elemei már reflektáltak is az új lengyel NBS-re, illetve az azt megelőző amerikai csapatkivonási lépésre.³⁵ Azzal együtt, hogy a két fél a találkozó alatt nem írt alá védelmi megállapodást (*Defence Cooperation Agreement*), az a lengyel nemzeti felajánlás keretében lengyel pénzből megvalósuló amerikai csapatnövelés, mely valószínűsíthetően rotációs alapon fog megvalósulni, az ország katonai biztonságát fogja növelni. A látogatás alatt megállapodás született a kétoldalú gazdasági és kutatási kapcsolatok további fejlesztéséről, így a vizit lengyel szempontból sikeresnek volt tekinthető.

³⁴ ZEÖLD Zsombor: *A Friend In Need's a Friend Indeed* [online], 2020. 06. 26. Forrás: kurier.plus [2020. 06. 29.]

³⁵ ETL Alex – CSIKI VARGA Tamás: *A Németországban állomásozó amerikai katonai jelenlét csökkentéséről*. *SVKI Elemzések*, 2020/19 [online], 2020. 06. 23. Forrás: svkk.uni-nke.hu [2020. 06. 29.]

Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

NÉZŐPONTOK 2020/5.

2020. július 07.

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta a kutatóintézet munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Eötvös József Kutatóközpontjának Stratégiai Védelmi Kutatóintézete független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Szerkesztés és tördelés:
Árva János, Csiki Varga Tamás, Tálás Péter

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: svkk@uni-nke.hu

2019 – : NKE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4862)

2012– : NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)

2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)

2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Zeöld Zsombor, 2020

© NKE Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézet, 2020